

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ТА СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА НА ЗАХІДНОМУ НАПРЯМКУ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОГО ФРОНТУ (ЧЕРВЕНЬ 1944 р.)

Проаналізовано вплив воєнно-політичної обстановки, яка склалася у червні 1944 р., на задуми протилеглих сторін німецько-радянської війни.

Ключові слова: війна, воєнно-політична обстановка, оперативно-стратегічний напрям, фронт.

Постановка проблеми та її актуальність. Від часу закінчення німецько-радянської війни 1941–1945 рр. пройшло 65 років, але інтерес до її історії не зменшується. Причин тому декілька. По-перше, Друга світова війна і її основний зміст – німецько-радянська війна перекроїли карту світу, визначили новий світовий лад у другій половині ХХ століття. По-друге, небачені жорстокості війни – багато десятків мільйонів чоловік загиблих і скалічених на війні, у гітлерівських концтаборах, тих, хто втратив рідних і близьких, – примушують покоління задаватися питаннями: “Хто винен?” і “Що робити, щоб це не повторилося?”. По-третє, війна стала жорстоким іспитом для країн із різними соціальними системами – моральних цінностей, традицій, культури, економіки, державного устрою.

Це зумовлює проблему дослідження: оцінити результати воєнного випробування з погляду ефективності соціальних систем і керівництва СРСР та Німеччини на другу половину 1944 року.

У сучасний період суспільного розвитку України, коли переглядаються оцінки тих чи інших історичних явищ, актуальною стає правдива оцінка результатів та наслідків бойових дій на території України влітку 1944 року.

Міжнародний стан, що склався на початок літньо-осінньої кампанії 1944 р. у Другій світовій війні, визначався в основному

Репін Ігор Володимирович, кандидат історичних наук, професор кафедри, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Репін І.В., 2010

подіями, які мали місце взимку і навесні цього року на Східному фронті.

Нові успіхи Червоної Армії привели до подальшого зростання протиріч у блоці нацистських держав. Навесні 1944 р. Фінляндія і Румунія зробили запит до Радянського уряду стосовно умов перемир'я [1, 89, 90, 175]. І хоч умови миру, сформульовані Радянським урядом, не були прийняті урядами цих держав, сам факт звернення дуже стурбував гітлерівське керівництво. Менш слухняним став і третій сателіт Німеччини – Угорщина, яка приєдналася до гітлерівського блоку 20 листопада 1940 р., що змусило гітлерівців у вересні 1944 р. ввести до Угорщини додаткові війська і добитися сформування нового уряду, бажаного німцям [2, 123; 3].

У кінці серпня 1944 р. з війни як союзник гітлерівської Німеччини вийшла Румунія, а на початку вересня – Болгарія і Фінляндія [2, 582, 606, 608]. Німеччина, втративши майже всіх своїх союзників в Європі, опинилась у положенні, фактично, повної міжнародної ізоляції. Все це свідчило про те, що блок держав навколо III рейху знаходився на межі розпаду.

Воєнно-політична обстановка у першій половині 1944 р. характеризувалася подальшим зміцненням антигітлерівської коаліції.

Війна між СРСР і Німеччиною з її союзниками мала гострий, непримиренний класовий характер, була боротьбою не на життя, а на смерть двох протилежних суспільно-політичних систем. А такий характер, у свою чергу, зумовив високий ступінь безкомпромісності збройної боротьби, рішучість і активність воєнних дій, напруженість кровопролитних битв на Східному фронті порівняно з іншими фронтами Другої світової війни.

Для військово-політичного керівництва США і Великобританії війна проти країн “осі” і їх союзників не мала такого гострого і принципового характеру. Вони прагнули, з одного боку, зберегти і зміцнити власні позиції на світовій арені шляхом воєнного розгрому конкурентів – держав гітлерівського блоку, а з іншого – послабити у війні Радянський Союз. Тобто, стратегічні принципи США і Великобританії в

Європі співпадали. Обидва уряди виходили з розрахунку затягування боротьби на радянсько-німецькому фронті – вирішальному фронті Другої світової війни [4].

На початок 1944 р. політика США та Великобританії на навмисне затягування відкриття “другого фронту” в Європі вичерпала себе, а рішучі дії військ Червоної Армії влітку 1944 р. дозволили союзникам у доволі сприятливих умовах провести з 6 по 24 червня Нормандську десантну операцію (частина операції “Оверлод”) і відкрити “другий фронт” в Європі [5]. Так у другій половині 1944 р. почалось здійснення рішення трьох держав про спільні дії у війні проти Німеччини, яке було досягнуто на Тегеранській конференції [6, 11–12].

Відкриття “другого фронту” було, безумовно, важливим явищем у ході збройної боротьби проти нацистського блоку. Однак слід відмітити, що воєнні дії англо-американських військ на західноєвропейському театрі воєнних дій розгорнулися тоді, коли сили нацистської Німеччини були вже виснажені.

Приголомшене потужними ударами наступаючих військ на різних ділянках фронту, які знаходились інколи далеко одна від одної, командування вермахту не зуміло організувати міцної оборони та розгадати задуми радянського Верховного Головнокомандування. Так, улітку 1944 р. німецьке командування передбачало, що основний наступ радянських військ буде здійснений на Україні, а фактично, головний удар був нанесений у Білорусії [7, 28].

Новий великий наступ Червоної Армії, в ході якого німецька армія зазнала важкої поразки, ще більше підірвав престиж гітлерівської Німеччини на міжнародній арені.

Незважаючи на величезні труднощі воєнного часу, економіка Радянського Союзу, і насамперед важка індустрія, зробила в 1944 р. великий крок уперед за рахунок збільшення виробництва на сході країни, а також відновлення промисловості у звільнених районах.

Війна завдала величезних збитків народному господарству Української РСР. Загальновідомо, що понад 40% збитків СРСР у війні припадає на долю України, чією територією війна прокотила двічі. Вперше – під час наступу гітлерівців,

коли Червона Армія знищувала все, щоб не залишати ворогові, вдруге – у період відступу німців, коли вони застосовували тактику “випаленої землі” [8, 28].

Величезні безпосередні матеріальні збитки (285 млрд. крб.), яких завдали окупанти Україні, складають лише частину того величезного збитку, який завдала їй політика германського нацизму. Якщо підрахувати втрати виробництва, кошторис знищеного та пограбованого, безпосередні воєнні й додаткові витрати, які викликали війна і перебудова господарства України, то з'ясується, що гітлерівське “господарювання” обійшлося Україні в 1 трильйон 200 млрд. рублів у цінах 1941 р. [9, 201].

Було знищено понад 16 тис. промислових підприємств, 28 тис. колгоспів, 870 радгоспів. З України до Німеччини вивезено понад 12 млн. тонн сільськогосподарських продуктів [10, 282]. Згідно з німецькими даними, на березень 1944 р. з України вивезено 32 тис. товарних вагонів, у тому числі: зерна, олійних культур, іншого насіння – 22400 вагонів; сільськогосподарських машин, інших машин – 9000 вагонів; предметів постачання і споживання – 15000 вагонів [11, 623]. Для відбудови народного господарства УРСР потрібні були великі кошти і титанічна праця українського народу.

Радянська промисловість у другій половині 1944 р. нарощувала темпи виробництва найважливіших видів озброєння, боєприпасів та інших матеріальних засобів.

Так, *у першому півріччі 1944 р.* виробництво озброєння і боєприпасів складало [12, 661]:

- гвинтівок і карабінів – 1257803;
- пістолетів-кулеметів – 999154;
- ручних і станкових кулеметів – 155066;
- мінометів – 3675;
- гармат ПТГ 45-76 мм – 3821;
- гармат калібру 76 мм і вище – 11489;
- танків і САУ – 13821;
- бойових літаків – 15993;
- гарматних снарядів (млн. штук) – 42;
- мінометних снарядів (млн. шт.) – 38.

У другому півріччі 1944 р. виробництво озброєння і боєприпасів склало:

гвинтівок і карабінів – 1192232;
пістолетів-кулеметів – 962331;
ручних і станкових кулеметів – 139736;
мінометів – 3424;
гармат ППГ 45-76 мм – 3847;
гармат калібру 76 мм і вище – 11489;
танків і САУ – 12353;
бойових літаків – 15163;
гарматних снарядів (млн. штук) – 46;
мінометних снарядів (млн. шт.) – 41,1.

Аналіз виробництва найважливіших видів озброєння і боєприпасів свідчить про те, що в другому півріччі порівняно з першим півріччям 1944 р. воно характеризувалося більш високими кількісними і особливо якісними показниками. Це створювало сприятливі умови не тільки для насичення ними частин і з'єднань, але й для накопичення необхідних резервів [13, 38].

Загальна чисельність збройних сил порівняно з 1 січня 1944 р. дещо збільшилась і сягнула 11 млн. 211 тис. осіб, 61% (6 млн. 425 тис.) особового складу знаходився у діючій армії і 39% (3 млн. 738 тис.) – у недіючих фронтах і військових округах [12, 664].

На 1 вересня 1944 р. у діючих силах і резерві Ставки Верховного Головнокомандування було: 12 фронтів; 151 стрілецький корпус; 55 загальновійськових армій; 6 танкових армій; 7 кавалерійських корпусів; 36 авіаційних корпусів; 13 повітряних армій; *дивізій* – 449 стрілецьких, 9 повітрянодесантних, 21 кавалерійська, 137 авіаційних; *бригад*: 7 стрілецьких, 4 лижних, 35 окремих танкових, 1 окрема механізована, 1 окрема мотострілецька, 21 укріплений район, 98 інженерних; *полків*: 66 окремих танкових, 131 самохідно-артилерійський, 41 окремий авіаційний, 6 інженерних [14].

Разом з Червоною Армією діяли 1-а армія Війська Польського, 1-й Чехословацький армійський корпус і чехословацький авіаційний полк, французький авіаційний полк "Нормандія-Неман", румунська добровольча дивізія, сформовані

на території СРСР, завершувалося формування югославської піхотної бригади.

Бойовий і чисельний склад цих сил налічував: 104290 чол. особового складу; 163 одиниці танків і САУ; 1220 одиниць гармат і мінометів; 122 бойових літаки [12, 670].

Таким чином, Червона Армія розвивалася здебільшого по лінії збільшення бойових можливостей існуючих об'єднань, з'єднань і частин, збільшення кількості й покращення якості бойової техніки, накопичення досвіду ведення бойових дій у різних умовах. Їх кількісний і якісний стан дозволив Верховному Головнокомандуванню організувати і проводити великі наступальні операції з усе більш рішучими завданнями.

Потужним ударам у ході кампанії 1944 р., зокрема на землях України, були піддані загалом 486 дивізій і 54 бригади нацистів, з яких 126 дивізій і 30 бригад були повністю знищені або полонені. Втрати гітлерівських військ становили понад 2,6 млн. осіб, 48 тис. гармат і мінометів, понад 16 тис. танків і штурмових гармат, близько 17 тис. літаків [12, 654, 743–744].

Червона Армія з січня 1943 р. по жовтень 1944 р., у ході однієї оборонної та одинадцяти наступальних операцій втратила 3,5 млн. чоловік. У середньому на добу в дні активних боїв втрати становили понад 70 тис. чоловік [15, 33]. Сотні тисяч воїнів усіх національностей полягли на Поліссі, Волині, Поділлі та в Карпатах. Лише у Львівсько-Сандомирській та Східнокарпатській операціях війська Червоної Армії втратили відповідно 289296 чол. (в тому числі вбитими 65 тис.) та 126211 чол. (26,8 тис. убитими) [16, 342].

На території України відбулася майже половина стратегічних операцій, проведених за роки війни. У бойових операціях на її території взяли участь 54 армії збройних сил Радянського Союзу. Дії регулярних військ поєднувалися зі збройною підпільно-партизанською боротьбою, що так активно поширилася на ґрунті масового неприйняття ідеології фашизму українським народом [17].

Економічний стан нацистської Німеччини у 1944 р. визначався воєнно-політичною обстановкою на фронтах

Другої світової війни. Незважаючи на активізацію бойових дій союзників СРСР у Західній Європі, головним, як і раніше, залишався Східний фронт, але тепер Німеччина вимушена була вести війну в Європі вже на два фронти.

Воєнно-промислові центри, які забезпечували німецьку армію бойовою технікою, паливно-мастильними матеріалами та спорядженням, що були розташовані у Східній Пруссії, державах Східної та Південно-Східної Європи, опинилися під безпосередніми ударами військ антигітлерівської коаліції.

На перше півріччя 1944 р. економічний стан нацистської Німеччини значно погіршав, разом з цим загострилося внутрішньополітичне положення. В країні значно збільшилася кількість населення, незадоволеного війною. Серед правлячих кругів Німеччини не було впевненості в успіху війни, розпочинався страх за майбутнє. Проте, навіть враховуючи досить сильне падіння рівня виробництва у найважливіших галузях промисловості і в сільському господарстві, економічні можливості Німеччини були ще відносно великими і дозволяли їй за рахунок подальшої напруги сил продовжувати запеклий опір.

Попри граничне напруження воєнного виробництва, а також проведення “тотальної” мобілізації, гітлерівському командуванню не вдавалося підтримувати на бажаному рівні стан своєї армії на літо 1944 р. Її втрати у бойовій техніці та в особовому складі, що були понесені на радянсько-німецькому фронті влітку та восени 1944 р., створювали ще більшу диспропорцію між втратами та поповненням. Але збройні сили гітлерівської Німеччини ще паяляли собою могутню силу. Їх бойовий і чисельний склад на 1 червня 1944 р. складав (тис.) у Сухопутних військах 6900, з них у діючій армії – 4400, зокрема 720 тис. окупаційних і прикордонних військ; армії резерву – 2500; у Військово-повітряних силах – 2000, з них у діючій армії – 1400, армії резерву – 600; у Військово-морському флоті – 800, з них у діючій армії – 600, армії резерву – 200; у військах СС – 500, відповідно 330 і 170 у діючій армії і в резерві. Таким чином, у збройних силах Німеччини всього нараховувалося 10200 тис., з яких 6730 було у діючій армії і 3470 – в армії резерву [12, 673–674].

Основні сили і засоби Німеччини, як і раніше, знаходилися на радянсько-німецькому фронті.

Крім німецьких військ на Східному фронті Другої світової війни знаходилися 49 дивізій та 18 бригад сателітів Німеччини [18, 217].

Таким чином, виходячи з економічного становища держави та оперативно-стратегічної обстановки, що склалася на фронтах Другої світової війни, плани гітлерівського командування зводилися до того, щоб веденням стратегічної оборони на всьому Східному фронті виснажити бойову потужність військ Червоної Армії та зірвати її наступ.

Стратегічна обстановка на радянсько-німецькому фронті, що склалася до літа 1944 р. внаслідок успішного завершення зимової кампанії 1944 р., була вельми сприятливою для Верховного Головнокомандування СРСР. Вона відкривала перспективи для нанесення ще потужніших ударів по військах гітлерівської Німеччини.

В результаті заходів, проведених командуванням обох сторін, на радянсько-німецькому фронті станом на 1 червня 1944 р. склалося наступне співвідношення між радянськими і німецькими силами: у дивізіях – 2,2:1; у людях (тис. чол.) – 1,7:1; у танках і САУ – 1,6:1; у бойових літаках – 4,9:1, у гарматах і мінометах – 1,8:1. Отже, перевага радянської сторони була незаперечна.

Червона Армія після проведення операцій влітку 1944 р. до початку вересня займала наступне стратегічне положення.

На західному стратегічному напрямку лінія фронту перемістилась уперед до 600 км. Наприкінці серпня вона вже проходила на захід від Єлгави, Шауляя, Сувалок, Остроленки, Пултуська, Праги (Варшавської), Магнушева, Сандомира, Санок, Дрогобича, Чернівців, де з'єднувалась із лінією 2-го Українського фронту.

На західній ділянці Східного фронту війська 3-го, 2-го і 1-го Білоруських і 1-го Українського фронтів вийшли до кордонів Східної Пруссії, на річки Нарев і Вісла, захопивши важливі плацдарми на західних берегах цих річок у районах Пултуська, Пулави, Сандомира. Проти них діяли група армій “Центр”, а також 4-а танкова і 17-а армії групи армій “А”.

На південно-західній ділянці Східного фронту 4-й, 2-й і 3-й Українські фронти підійшли до меж Чехословаччини, Угорщини і Югославії. Проти них діяли 1-а танкова і 1-а угорська армії з групи армій “А”, об’єднані в армійську групу генерал-полковника Хейнріци, а також група армій “Південь” (8-а і 6-а німецькі, 2-а і 3-я угорські армії). Балканське угруповання гітлерівських військ (група армій «Ф») опинилося перед загрозою перехоплення своїх комунікацій із півночі, в цей час Червона Армія мала можливість проводити активні наступальні дії з розгрому групи армій “Північ”, завдати удару на варшавсько-берлінському, карпатсько-празькому і будапештсько-віденському напрямках.

Нищівна поразка німецько-фашистських військ у Білорусії створила сприятливі умови для наступу 1-го Українського фронту на львівсько-сандомирському напрямку.

Наступальні дії військ 1-го Українського фронту розгорталися на території західних областей України. Ці області були включені гітлерівцями у так зване польське “генерал-губернаторство”. Тут, як і на всій окупованій радянській території, населення на собі відчуло всі жахи гітлерівського “нового порядку”, політики масового винищення людей, що проводилася нацистами.

За три роки окупації Галичини загинуло понад 1 млн. 200 тис. громадян (із них у Львівській області разом з Дрогобицькою було ліквідовано близько 700 тис. мирних жителів і понад 200 тис. радянських військовополонених, в Станіславській області – 300 тисяч осіб, в Тернопільській – понад 260 тис. мирних жителів та близько 30 тис. військовополонених) [19]. Були страчені 500 тис. євреїв, які проживали в Галичині до війни. Близько 450 тис. галичан було угнано в Німеччину на рабську працю, чимало з них загинуло від непосильної праці, голоду і хвороб. Зі Львівської та Дрогобицької областей на каторжні роботи до Німеччини окупанти угнали понад 170 тис. чоловік [9, 153]. Тільки у Львові від рук гітлерівців та їх посібників загинуло півмільйона чоловік (в Яновському концтаборі – понад 200 тис., у “Цитаделі” (“Шталаг-328”) – 136 тис. чоловік). Львів був єдиним містом у світі, де перебували три концтабори смерті і, по суті, першим у смертоносному списку міст Європи.

Якщо в Україні під час минулої війни загинув кожний шостий громадянин, то в Галичині – кожний четвертий [20, 136].

До початку наступу радянських військ на львівсько-сандомирському напрямку лінія фронту проходила на захід від Ковеля, Тернополя і Коломиї. На цьому фронті, протяжністю 440 км, більшою частиною своїх сил займала оборону німецька група армій “Північна Україна” під командуванням генерала Й. Гарпе. До неї входили 1-а і 4-а танкові армії, а також 1-а армія Угорщини (всього 40 дивізій і 2 піхотні бригади). З повітря групу підтримувала авіація 4-го повітряного флоту. Цими силами гітлерівське командування розраховувало утримати частину території України, що залишалася в його руках, а також прикрити напрямки, які вели у південні райони Польщі (зокрема в Сілезький промисловий район) і Чехословаччину, що мали велике економічне й стратегічне значення.

Гітлерівське верховне командування припускало, що головного удару радянські війська завдадуть південніше Полісся. Тому воно зосередило проти 1-го Українського фронту сильне угруповання танкових військ, форсувало оборонні роботи. Особливо міцну, глибоко ешелоновану оборону німці створили на схід від Львова. Пересічений рельєф місцевості, ліси і болота, річки Західний Буг, Дністер, Сан і Вісла сприяли спорудженню оборонних рубежів.

До складу 1-го Українського фронту входили 80 стрілецьких і кавалерійських дивізій, 10 танкових і механізованих корпусів, 4 окремих танкових і механізованих бригади, а також 1-й Чехословацький армійський корпус. З повітря їх підтримувала 2-а повітряна армія [21, 366]. Це було наймогутніше фронтове об'єднання з тих, які створювались у наступальних операціях Червоної Армії. До початку наступу склалось наступне співвідношення сил та засобів сторін у смузі 1-го Українського фронту: 1,2:1 в особовому складі; 2,6:1 – у гарматах і мінометах; 2,3:1 – у танках і САУ, 4,6:1 – у бойових літаках з перевагою радянських сил [22].

Мета майбутньої операції полягала в тому, щоб розгромити групу армій “Північна Україна”, завершити звільнення України і на першому етапі вийти на рубіж Хрубешув,

Томашув, Яворів, Миколаїв, Галич [23]. Досягнення цієї мети створювало зручні умови для розвитку наступу в західному напрямку до річок Сан і Вісла та передгір'їв Карпат.

Почалася Львівсько-Сандомирська наступальна операція 13 липня 1944 р. Уже 17 липня танкові частини 1-го Українського фронту форсували Західний Буг і вступили на польську землю, а 27 липня війська Червоної Армії вийшли на рубіж Вільколаз, Нісько, Дубецько, Перемишль, північніше Самбора, Ходорова, Калуша, Надвірної і продовжували просування у північно-західному і південно-західному напрямках. У ході наступу, що тривав 15 діб, радянські війська просунулися на глибину до 200 км у смузі шириною 400 км.

Група армій “Північна Україна” виявилася розітнутою на дві частини: залишки 4-ої танкової армії генерала В. Нерінга відходили за Віслу, а війська 1-ої танкової армії генерала З. Рауса і 1-ої угорської армії генерала Б. Міклоша відкочувалися до Карпат.

До кінця липня 1944 р. війська 1-го Українського фронту діяли на двох напрямках: основні сили, що захопили важливий плацдарм на Віслі, націлювалися на берлінський стратегічний напрям; армії лівого крила розгорнули бої у Карпатах на підступах до східних кордонів Чехословаччини.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в оперативно-стратегічній обстановці, яка склалася на червень 1944 р. на радянсько-німецькому фронті Другої світової війни, задуми протилежних сторін були наступні. Гітлерівське командування планувало ударами у південній частині Прибалтики зміцнити зв'язок групи армій “Південь” з групою армій “Центр”, а ударами у західній частині Румунії розгромити війська Червоної Армії, які вийшли туди, відкинути їх за Південні Карпати з метою створення стійкої оборони по рубежу Східних Карпат, Південних Карпат та Східносербських гір. Радянське Верховне Головнокомандування у тій стратегічній обстановці, що склалася, коли головне угруповання військ Червоної Армії на західному напрямку просунулося далеко на захід і вийшло на підступи до Східної Пруссії і на рубіж р. Вісла, а

флангові угруповання дещо відставали, ухвалило рішення продовжувати наступальні операції у Прибалтиці і на південно-західній ділянці фронту, а на західній ділянці – закріпитись і почати підготовку до наступних оперативно-стратегічних операцій.

В операціях Червоної Армії під час звільнення території України від німецьких окупантів у 1944 р. були вирішені такі важливі проблеми наступального бою, як прорив підготовленої оборони, оточення військ противника та його переслідування. Вирішення цих проблем було зумовлено удосконаленням таких важливих питань тактики наступального бою, як вибір напрямку головного удару і масування сил та засобів, досягнення надійного вогневого ураження противника, пошук шляхів всебічного забезпечення дій та твердого, безперервного управління військами.

Глибоке вивчення командними кадрами Збройних Сил України всіх цих, а також багатьох інших питань з досвіду німецько-радянської війни допоможе їм краще усвідомити своє місце і роль у бою, передбачати шляхи подальшого розвитку тактики та оперативного мистецтва, уникати помилок минулого.

Багато положень із досвіду підготовки та ведення бойових дій у роки Другої світової війни, здобутих кров'ю мільйонів людей, повинні максимально використовуватись у практиці навчання військ з урахуванням змін збройної боротьби та поглядів на ведення сучасних бойових дій. Держава може бути сильною, стабільною й захищеною, коли вона має сильне військо. Цей постулат чинний для кожної епохи, країни й народу. Армія завжди була і є базовим, основоположним елементом національної безпеки.

1. Внешняя политика Советского Союза в период Отечественной войны. – Т. 2. – М.: Госполитиздат, 1946. – С. 89–90.
2. Вторая мировая война 1939–1945: военно-исторический очерк. – М.: Воениздат, 1958. – С. 123.
3. История Второй мировой войны. – Т. 9. – М.: Воениздат, 1978. – С. 186–188.
4. Поздеева Л. Англо-американские отношения в годы второй мировой войны 1941–1945 / Л. Поздеева. – М.: Воениздат, 1969. – С. 118–119.

5. Самсонов А. Вторая мировая война 1939-1945, очерк важнейших событий / А. Самсонов. – М.: Наука, 1985. – С. 375-376, 409.
6. Советская военная энциклопедия. – Т. 8. – М.: Воениздат, 1980. – С. 11-12.
7. Уроки истории неопровержимы. – М.: Воениздат, 1964. – С. 4.
8. Шайкан В. Дослідження II Світової війни в сучасних умовах і деякі ідеологічні підходи до висвітлення проблеми / В. Шайкан // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, червень 2005 р. – К.: Сфера, 2005. – С. 28.
9. Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза 1941-1945 гг. – Т. 3. – К.: Политическая литература Украины, 1975. – С. 201.
10. Історія України та її державності: підр., 3-тє вид. – Львів: Бескид Біт, 2005. – С. 282.
11. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / В. Косик. – Париж-Нью-Йорк-Львів, 1993. – С. 623.
12. Стратегический очерк Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. – М.: Воениздат, 1962. – С. 661.
13. Лаговский А. Стратегия и экономика / А. Лаговский. – М.: Воениздат, 1961. – С. 98.
14. Боевой состав Советской Армии. – Ч. 4 (январь-декабрь 1944 г.). – М.: Воениздат, 1988. – С. 372.
15. Король В. Військові втрати слов'янських народів у роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.) / В. Король // Трибуна. – 2000. – № 10.
16. Безсмертя. Книга пам'яті України 1941-1945 рр. – К.: Пошук вид. агентство "Книга пам'яті України", 2000. – С. 342.
17. Коваль М. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). – Т. 12 / М. Коваль. – К.: Альтернатива, 1999. – С. 114.
18. Операции Советских Вооруженных сил в период решающих побед (январь-декабрь 1944 г.). – М.: Воениздат, 1958. – С. 217.
19. Литвин М. Львів між Гітлером і Сталіним / М. Литвин, К. Науменко. – Львів: Піраміда, 2005. – С. 59-61.
20. Масловский В. С кем и против кого воевали украинские националисты в годы Второй мировой войны / В. Масловский. – М.: Славянский диалог, 1999. – С. 136.
21. Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации (ЦАМО РФ), ф. 13-а, оп. 503, д. 52, л. 8-311, 341-356.
22. ЦАМО РФ, ф. 132-а, оп. 2642, д. 36, л. 381-382.

Надійшла до редколегії 06.05.2010.

Рецензент: *А.Л.Панікян*, кандидат історичних наук, доцент, Львівський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації "Український інститут воєнної історії", м. Львів.

ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ И СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ОБСТАНОВКА НА ЗАПАДНОМ НАПРАВЛЕНИИ НЕМЕЦКО-СОВЕТСКОГО ФРОНТА (ИЮНЬ 1944 г.)

Репин И.В.

Проанализировано влияние военно-политической обстановки, которая сложилась к июню 1944 г., на замыслы противоборствующих сторон немецко-советской войны.

Ключевые слова: война, военно-политическая обстановка, оперативно-стратегическое направление, фронт.

POLITICAL-MILITARY AND STRATEGICAL SITUATION ON THE WESTWARD OF SOVIET-GERMAN FRONT (JUNE 1944)

Repin I.

Influence of military-political situation which was folded in June in 1944 is analyzed, on the projects of sides of German-soviet war.

Key words: war, military-political situation, operational-strategic direction, front.